

Het straatpastoraat in Amersfoort:

zingeving, ondersteuning en nabij zijn

Haar fiets aan de hand, de Bijbel op zak en met goede moed: zo begint Bernadette van Dijk op vrijdagmorgen haar ronde door de stad. Als straatpastor ontmoet ze drie dagen per week dak- en thuislozen in Amersfoort. Soms ontmoet ze hen op straat, soms in verschillende opvangcentra. Het doel van Van Dijk is hen te steunen en bijstaan. Verslaggever Mirjam van Noord liep een ochtend met Bernadette van Dijk mee door de stad.

Op weg van station Amersfoort naar de algemene dag- en nachtopvang vertelt Bernadette over haar werk: 'Wij gaan met mensen op zoek naar wat voor hen belangrijk is. Waar doen ze het voor? Waarin kunnen we hen ondersteunen? Het mag bij ons overal over gaan; gelovigen weten ons te vinden als ze bijvoorbeeld willen bidden, maar iedereen mag bij ons aankloppen.'

In Amersfoort zijn verschillende opvangcentra voor dak- en thuislozen. Er is bijvoorbeeld een algemene dag-en-nacht-opvang, maar ook een opvang voor drankverslaafden. Deze verschillende opvangcentra vormen samen een belangrijke ontmoetingsplaats voor Van Dijk en haar collega's: 'Ons werk bestaat eigenlijk uit het opzoeken van mensen en een beetje gek gezegd, "rondhangen". Soms willen mensen praten en hebben we diepe gesprekken. We hebben beroepsgeheim, dat helpt in het krijgen van vertrouwen. Maar op een ander moment zegt iemand juist "nee, vandaag heb ik even geen zin", en dan praten we niet. Maar dan blijven we wel in de buurt want we willen er nog steeds voor hen zijn.'

Van Dijk kijkt steeds naar waar mensen behoefte aan hebben. 'We willen mensen graag verbinden met elkaar en met bestaande middelen. Het straatpastoraat is niet verbonden aan een kerk, maar we kunnen mensen helpen met het zoeken naar een kerk, als ze daar behoefte aan hebben. We proberen daklozen met elkaar in contact te brengen, maar ook met de samenleving. Een paar jaar terug waren er veel daklozen die heel goed konden schilderen. Toen hebben we een paar keer een expositie georganiseerd in kerken. Voor ons is de mogelijkheid van zo'n ontmoeting tussen daklozen en de rest van de samenleving belangrijk.'

Bidden met Arthur

Bernadette heeft soms ook vaste afspraken. Halverwege de ochtend vertelt ze dat ze iemand gaat bellen, met wie ze bijna elke ochtend gaat bidden in de kapel. Het gaat om een voormalig dakloze man, Arthur. Hij neemt op en ze spreken af om elkaar te ontmoeten bij de kapel. Volgens Van Dijk is de kapel van betekenis voor veel daklozen, of ze nu iets met geloof hebben of niet. 'In de kapel is stilte en rust, en dat is heerlijk. Mensen met onrust in hun hoofd kunnen hier even zitten, bidden en tot rust komen.'

Niet veel later komt Arthur aanfietsen. Ze gaan de kapel in en steken een kaarsje aan, lezen uit de Bijbel en bidden het Onze Vader.



Na afloop kletsen ze bij -zoals iedere keer- op een bankje aan het water. Voor Van Dijk zijn deze vaste momenten en gebruiken van grote betekenis in haar werk. 'Dat wij straatpastores iets voor mensen kunnen betekenen, komt door onze 'presentiefilosofie'; we willen kwetsbare mensen nabij zijn en bouwen relaties met hen op waarin ze tot hun recht kunnen komen. We zoeken hen dan ook op als ze bijvoorbeeld in het ziekenhuis liggen, of als ze doorgestroomd zijn naar een eigen woning. Het is belangrijk dat je volhoudt, dat je trouw blijft; dat je er ook bent als het moeilijk wordt.'

Coronacrisis; soms geluk bij ongeluk.

Zo'n moeilijke periode brak aan in maart van dit jaar met de uitbraak van het coronavirus. In sommige opvangplekken mochten Bernadette van Dijk en haar collega's bijvoorbeeld niet meer binnen,

"Het is goed om te zien dat iemand weer eens moeite doet om er leuk uit te zien"



waardoor het moeilijker werd om mensen te ontmoeten. Ook mochten er geen activiteiten meer plaatsvinden. Deze activiteiten, zoals een soepmaaltijd in combinatie met een gesprek over vergeving, helpen mensen op zoek te gaan naar zingeving. Het is een belangrijk aspect van het werk van Bernadette dat door corona helaas op een lager pitje is komen te staan.

Toch heeft de coronacrisis ook gezorgd voor verbetering van de zorg voor daklozen, zegt Van Dijk. 'Deze periode leidde tot het besef bij de opvang en de gemeente dat we niet acht mensen op één slaapkamer moeten zetten. Eerst ging het erom de verspreiding van het virus tegen te gaan, maar al snel bleek dat mensen op een eigen kamer met meer privacy, ook meer rust in hun hoofd hebben. Sommige daklozen met wie het al goed ging, werden opgevangen in hotels. De privacy en de rust bleek hen heel

goed te doen. Veel van hen zijn nu inmiddels doorgestroomd naar onderdak, een eigen woning. De maatregelen van de coronacrisis waren voor hen een geluk bij een ongeluk!'

Verandering in de daklozenopvang

'Ik werk nu al twaalf jaar als straatpastor en er is de afgelopen jaren veel veranderd. Toen ik in 2008 begon kwam het best vaak voor dat daklozen jarenlang in de opvang verbleven. Tegenwoordig gebeurt dat nog zelden en is de doorstroom een stuk

beter.' Helaas zijn er ook minder positieve ontwikkelingen. In de afgelopen jaren zijn er steeds meer daklozen in Amersfoort gekomen en dit zorgt ervoor dat sommige opvangcentra steeds vaker vol raken. Daarnaast wordt doorstroming soms bemoeilijkt vanwege de huizenmarkt; voor daklozen is het moeilijk om aan een huis te komen.

Bovendien heeft een steeds groter aantal van daklozen psychische problemen, zoals een verslaving; voor hen is extra hulp nodig. Het komt regelmatig voor dat zij door meerdere hulpverleners worden geholpen. Voor sommige daklozen is het moeilijk om mensen te vertrouwen en is het dus niet handig om met verschillende psychologen achter elkaar in gesprek te gaan. Het straatpastoraat biedt continuïteit. Van Dijk en haar collega's zijn bekend bij de daklozen in Amersfoort en deze weten hen te vinden.

Kerstmis

Het leven van dak- en thuislozen is allesbehalve aangenaam. Maar met Kerstmis probeert het straatpastoraat toch het licht en de warmte die daarbij horen te laten voelen. 'Ook met Kerst is het belangrijk om er simpelweg te zijn en met hen mee te vieren. We hebben het dan niet over moeilijke onderwerpen, maar we gaan samen eten en we doen spelletjes. En af en toe gaan we ook met iemand, als hij of zij dat vraagt, naar de kerk. We laten het dus eigenlijk volledig aan hen. We willen ondersteunen in waar zij behoefte aan hebben.'

Daarnaast worden er met Kerstmis sinds een aantal jaren allerlei spullen uitgedeeld die zijn ingezameld door een middelbare school in de buurt. Er worden lekkere dingen, als chocolade, maar ook kleding en verzorgingsproducten bij elkaar gebracht. Deze producten kunnen daklozen met kerst ophalen bij het straatpastoraat. 'Het is grappig om te zien,' zegt Van Dijk, 'dat sommige mensen alleen maar een goede muts voor de winterkou willen. Maar er zijn er ook die helemaal opfleuren van deze 'luxe': van bijvoorbeeld een muts die goed bij je haar staat. En dat mag ook; dat is juist mooi! Dat is natuurlijk ook een vorm van zingeving.'

Bernadette van Dijk (45) is sinds 2008 straatpastor in Amersfoort en werkt met dak- en thuislozen. Ze studeerde theologie in Utrecht en tot 2015 was ze daar werkzaam als pastor. Als straatpastor in Amersfoort kan ze voor mensen van betekenis zijn, door de kwetsbaren nabij te zijn.